

Toiming	MTÜ Eesti Naabrivalve tegevuse tulemuslikkuse hindamine
Toimingu eesmärk	Anda hinnang MTÜ Eesti Naabrivalve tegevuse tulemuslikkusele kuritegevuse ennetamise aspektist.

MTÜ Eesti Naabrivalve

Viited tõenditele ja dokumentidele

Jrk nr	PTK	DOKUMENDI NIMETUS	Lk arv	Dokumendi kuupäev
		Audiitori valmistatud töödokumendid või failid:		
3.1.1		MTÜ Eesti Naabrivalve toimingu kokkuvõte		.09.2007
3.1.2		Abitabelid	e	18.09.2007
		Auditeeritavalt saadud ja toimikus säilitatavad dokumendid:		
3.1.3		Leping 1/65-04 koos aruannetega	17	13.08.2007
3.1.4		Leping 1/41-05 koos aruannetega	e	13.08.2007
3.1.5		Leping 1/21-06 koos aruannetega	26	17.08.2007
3.1.6		Kuritegevuse muutumise andmed (Politseist)	e	10.08.2007
3.1.7		MTÜ Eesti Naabrivalve intervjuu kokkuvõte	3	14.09.2007
3.1.8		Ülenurme Gümnaasiumi intervjuu kokkuvõte	2	17.09.2007
3.1.9		NV mõju käsitlevad uuringud (2004 ja 2006)	e	05.09.2007
		Kohapeal tutvuti järgnevate dokumentidega:		
		Lepingud, aruanded, kuludokumendid (pistelisel), uuringud		

Ulatus

Auditi käigus anti hinnang MTÜ Eesti Naabrivalve projektide (Naabrivalve ja Koolivalve) eesmärkide täitmisele (2004-2006) ning selle mõjule kuritegevuse ennetamise aspektist. Selleks vaadati üle lepingud ja tegevuse aruanded, intervjuueriti MTÜ Eesti Naabrivalve läbiviijaid, viidi läbi küsitlus projektides osalejate ning tutvuti sellealaste uuringutega.

Nõuded

- Vabariigi Valitsuse 18.01.2005 määrus nr 9 „Riigieelarvelise eraldise kasutamise lepingu sõlmimise tingimused ja kord 2005. aastal“;
- Justiitsministri 03.03.2005 käskkiri nr 43 "Kuriteoennetuse riiklik toetamine 2005.aastal";
- Justiitsministri 21.06.2005 käskkiri nr 113 Justiitsministri 03.03.2005.a. käskkirja nr 43 "Kuriteoennetuse riiklik toetamine 2005.aastal" muutmise.
- Justiitsministeeriumi ja MTÜ Eesti Naabrivalve vahel sõlmitud eraldise kasutamise lepingud nr 1/65-04, 1/41-05, 1/21-06.

Taustainfo MTÜ Eesti Naabrivalve kohta¹

MTÜ Eesti Naabrivalve on 2000. aastal kodanikualgatuse korras asutatud ühing, mille eesmärgiks on tõsta elanike turvalisust kodudes ja nende lähemas ümbruskonnas elanike endi aktiivse tegutsemise tulemusel. Eesmärgi saavutamiseks aitab MTÜ Eesti Naabrivalve kaasa elukeskkonna turvalisusega tegelevate mittetulundusühingute ja liikumiste tekkele ning nende tegevusele, tutvustab kogukonna turvalisuse põhimõtteid, annab välja trükiseid ja korraldab koolitusi ning arendab koostööd riigi- ja kohalike omavalitsuste, politsei ning teiste asutustega.

¹ www.naabrivalve.ee

MTÜ Eesti Naabrivalve on elukeskkonna turvalisusega tegelevaid mittetulundusühinguid ja isikuid ühendav organisatsioon, mis jagab oma liikmetele elukeskkonna turvalisuse alast teavet ja koolitust ning on oma liikmete esindajaks koostööpartnerite leidmisel ja nendega koostöö arendamisel. MTÜ Eesti Naabrivalve missiooniks on tagada igaühe kodu ja naabruskonna turvalisus.

MTÜ Eesti Naabrivalve eesmärkideks on:

- algatada ja toetada projekte, mille eesmärgiks on turvaline elukeskkond;
- edendada ja propageerida kodanikualgatusel põhinevat kogukonna turvalisuse alast tegevust ning tagada sellekohase teabematerjali kättesaadavus;
- olla elukeskkonna turvalisuse valdkonnas elanikkonna huvide esindajaks ja koostööpartneriks avalikule ja erasektorile ning mittetulunduslikele ühendustele;
- sõlmida koostöölepingud teiste elukeskkonna turvalisust suurendavate organisatsioonidega (turva-, luku-, uste-, akna-, kindlustusfirmadega jne), luues oma liikmeskonnale soodsamaid võimalusi turvalisusteenuste saamiseks.

1. Tähelepanekud MTÜ Eesti Naabrivalve tegevuse tulemuslikkuse kohta

1. Tegevuse tulemuslikkuse kriteeriumideks olid lepingus (sh selle lisaks olevas taotluses) loetletud eesmärkide saavutamine. Tulemuslikkuse mõõtmise käigus tegi audiitor projekti tulemuslikkuse kriteeriumite täitmise kohta järgmised tähelepanekud:

- Vastavalt Justiitsministeeriumi ja MTÜ Eesti Naabrivalve vahelistele lepingutele (**3.1.3-3.1.5**) oli eraldatud tegevustoetuse (2004. aastal 245 000 krooni, 2005. aastal 500 000 krooni ja 2006. aastal 500 000 krooni) sihtotstarbeks MTÜ Eesti Naabrivalve eesmärkide saavutamisele kaasaaitamine. Eesmärgi saavutamiseks planeeritud tegevustest koos märkega nende täitmise kohta annab ülevaate sellekohane tabel (**3.1.2/Eesmärgid**). Tabeli andmeid analüüsid võib järeldada, et:
  - 2004. aasta 12-st eesmärgist on 8 täidetud, 3 on osaliselt täitmata ning 1 on täitmata;
  - 2005. aasta 14-st eesmärgist on 13 täidetud, 1 on täitmata;
  - 2006. aasta 9-st eesmärgist on 8 täidetud, 1 on osaliselt täitmata.
- 2004. aasta täitmata jäänud Naabrivalve projekti (edaspidi NV) eesmärk puudutas NV sektorite aruandlust, st projekti aruandest ei selgunud, et sektorid oleks mingeid aruanded esitanud ning teisalt ei olnud ka lepingus/projektis täpsemalt kirjeldatud, millist aruannet silmas oli peetud. 2005. aastal ühe eesmärgi (NV-alase uuringu läbiviimine) täitmatajätmine oli tingitud koostööpartneri suutmatusest leida uuringu läbiviimiseks üliõpilasi. Uuring viidi läbi aasta hiljem.
- Osaliselt täitmata eesmärkide puhul oli peamiselt tegemist sellega, et numbriliste saavutuste realiseerimisest jäid mõned asjad puudu. 2004.a eesmärkide hulgas oli 70 uue sektori loomine, millest 40 pidid olema Tallinnas. Kokku loodi 74 sektorit, ent neist vaid 20 olid Tallinnas. Aruande kohaselt oli selle põhjuseks Keslinna politsei prioriteetide muutumine. Samuti oli 2006.a. üheks eesmärgiks 50 uue sektori moodustumine, kuid tegelikkuses loodi vaid 38 uut sektorit. Selle põhjuseks aga oli asjaolu, et MTÜ Eesti Naabrivalve pööras oma tegevuses rohkem tähelepanu NV sektorite kvaliteedile ning mitte niivõrd kvantiteedile.
- 2004. ja 2005. aasta osaliselt täitmata eesmärkide hulgas oli nt ka Naabrivalve sektorite kuritegevuse statistika kogumine ja analüüs. Aruannete kohaselt tehti 2004.a vastavaid ettevalmistusi ja peeti läbirääkimisi ning 2005. aastast andmeid küll osades sektorites ja prefektuurides kogutakse (nt **3.1.6**), kuid mitte kõikjal. Politseiprefektuuridega on peetud läbirääkimisi ning sõlmitud on ka koostöölepinguid, mille tulemusena on politsei andmebaase täiendatud.
- Kolmas 2004.a. osaliselt täitmata jäänud eesmärk oli MTÜ Eesti Naabrivalve kodulehe haldamine ja täiendamine. Aruande kohaselt lükkus uue kodulehe valmimine järgmisse aastasse MTÜ Eesti Naabrivalvest mitteolenevatel põhjustel.

2. NV tegevuse mõjususe hindamiseks viidi läbi küsitlus NV sektorite seas (küsimustik saadeti 238 sektori vanemale), millele laekus 25 vastust (so 10% üldkogusest). Küsitluse tulemused on toodud tabelis **(3.1.2/Küsimustiku vastused)**. Analüüsist **(3.1.2/Küsimustiku analüüs)** selgus, et:

- 70% sektoritest loodi kas turvatunde tõstmiseks või varguste jms lõpetamiseks;
- ligi pooltel juhtudel oli NVga liitumise initsiaatoriks NV sektori vanem (kelle isik tihtipeale kattus KÜ esimehe omaga) ning kuuendikul juhtudest tuli initsiatiiv MTÜ Eesti Naabrivalve projektijuhilt;
- peamiste NV-alaste tegevustena toodi välja avakoosolekud, erinevad koolitused ning teavitamised;
- kahel kolmanikul juhtudest võeti NV omaks hästi või väga hästi;
- 39% nimetasid NV peamise kasuna turvatunde kasvu, 22% otsest kuritegevuse vähenemist;
- kolmandik vastanuist mainis peamise toimunud muutusena suhtumise muutumist, st et suudetakse näha ka oma maja ümbritsevat keskkonda. Viies vastanuist tõi peamise muutusena välja kuritegevuse vähenemise;
- ligi pooled sektorid on hakanud „elama iseseisvat elu“, st ei oodata ainult NV-poolset tegevust, samas ligi kolmandik piirdub peamiselt NV poolt pakutavaga;
- 81% vastanutest pidas NV mõju oma sektorile oluliseks, ebaoluliseks ei pidanud seda keegi.

NV olulisuse põhjustena toodi välja peamiselt NV toetavaid argumente. Mõned näited:

- leian, et Naabrivalve tegevus on primaarne piirkonna kuritegevuse ennetamisel, pole ju võimalik politseid panna iga nurga peale;
- naabrivalve aitab kogukonda lähendada ja suurendab turvalisust kodukohas. Saab loota naabritele ja samas on külaliste suhtes distsiplineeriv;
- on hea kuulda teiste sektorite probleemidest ja osata neid ennetada ning lahendada. Tähtis on koostöö politsei ja omavalitsusega, kui varem pätil politseid kutsudes riskisime oma varaga (ähvardati aknad sisse lüüa või maja ette pargitud autol kummid läbi torgata), siis nüüd on tekkinud respekt;
- naabrivalve projektis osalemine on parandanud oluliselt majasisest turvalisust;
- meie käime tööl, meil pole aega ega teadmisi, rääkimata kõrgetest sidemetest, aga nende jaoks on see töö ja nad on selles head ja nad on pühendunud. Loodame väga, et riik toetab ka edaspidi naabrivalvet, nii finantsiliselt kui sisulist koostööd;
- maja ees seisis üks auto ja tuli grupp noormehi ja kõik tahtsid auto küljest saada mingi osa, aga elanikud helistasid politseisse, 5. kõne peale ütles politseinik, „Mis maja teil küll on!“ „Meil on naabrivalve“, vastas elanik.
- inimesed tunnevad, et nad pole üksi, vajadusel saab nõu ja abi. Majale on paigaldatud naabrivalvest teavitavad plakatid, mis hoiatavad halbade kavatsustega inimesi.
- naabrivalvel, kui organisatsioonil on autoriteet ja igasugune lugupidamine nende inimeste sees, kes sellega on nüüd kokku puutunud. Ilma selleta ei valitseks sellist olukorda, nagu praegu on.
- meie arvates on MTÜ Naabrivalve meeskond teinud väga head tööd selles valdkonnas, pakkudes sektoritele erinevaid algatusi ja tuge. Tegevus on olnud meie hinnangul süsteemne ja professionaalne.

Samas esines ka üksikuid vähem positiivseid seisukohti (mis tihtipeale ei olnud suunatud otseselt MTÜ Eesti Naabrivalve vastu):

- häirib linnavalitsuse kohatine apaatus - ei ilmuta ümarlauale vaatamata lubadustele, sellega tegelikult rikkudes koostöölepet.
- paljud pöördumised Naabrivalve nimetuse all on jäänud kohaliku omavalitsuse reageeringuta.
- kui juhtub midagi, tuleb asju ajada ikkagi politsei või linnaosa valitsuse kaudu, sest naabrivalvel ei ole mõjujõudu.
- olen üritanud agitatsiooni teha naabrivalve poolt pakutud üritustele aga huvi on enam kui leige – heal juhul 1-2 vastust üldse kogu sektori liikmetelt, enamasti vaikus.
- naabrivalve võiks käia kohal ka sektorites ja suhelda lihtsate majaelanikega ning selgitada, miks see Naabrivalve oluline on, kuna võib olla siis saavad ka kõik majaelanikud aru, et see pole mingi sektorivanema eraprojekt.

3. MTÜ Eesti Naabrivalve on tellinud kahel korral (2004 ja 2006) Tartu Ülikoolilt põhjalikumad uuringud NV tulemuslikkuse kohta (3.1.9). Esimesel korral küsitleti Tallinna, Viljandi ja Narva NV sektorite vanemaid, teisel korral Tallinna, Viljandi ja Harjumaa NV sektorite vanemaid. Seetõttu oli võrreldavaid trende võimalik välja tuua vaid Tallinna ja Viljandi osas. Mõned väljavõtted nimetatud uuringute kokkuvõtetest ja võrdlusest:

- Võrreldes elanike hinnangut turvalisuse suurenemisel peale naabrivalve sektori loomist, siis 2006 aasta tulemused näitavad rohkemate elanike turvatunde tõusu. Mis puudutab uuringus osalejate arvamust oma vara kaitstuse kohta, siis siin olulist muutust kahel uuringu perioodil ei ole – rohkem kui pooled vastanutest peavad oma vara naabrivalve sektoris rohkem kaitstuks.
- Sektoris ära hoitud kuritegude arv on kahe aasta jooksul Tallinnas suurenenud ja Viljandis vähenenud. Mõlemas piirkonnas on vähenenud kurjategijate tabamine tänu sektori tegevusele.
- Võrreldes 2004. aastaga on naabrivalves osalejate turvatunne tõusnud, kuid suurenenud on nende vastajate osakaal, kes arvavad, et vajalik abi ei ole piisavalt lähedal. Ärahoitud kuritegude arv näitab tõusutendentse, samas on vähenenud kurjategijate tabamine. Viimane on osalt tingitud ka sellest, et elanike teadlikus ja käitumisoskus kurjategija märkamisel on tõusnud ja pigem eelistatakse politseid kutsuda kui ise kurjategijat püüdma minna. Oma ohutuse ja tervise seisukohalt on see täiesti mõistetav ja õige käitumine.
- Väga heaks peame tulemust, kus 18% vastanutest teab, et nende sektorites on ära hoitud mõni kuritegu. See on info, mis kuskil mujal andmebaasides ei kajastu, kuna realselt mingit sündmust ju ei ole toimunud, ära hoitud kuritegusid ei registreerita. 10% vastajate teadmisel on nende sektori tegevus aidanud kaasa mõne kuriteo sooritaja tabamisele.
- Naabrite omavahelise suhtlemise hindamisel on 2006. aastal rohkem vastanuid, kes arvavad, et suhted on jäänud endiseks. 2004. aastal arvas suhete paranemist 20% tallinlastest, 2006 aastal aga ainult 9%.
- Saadud tulemused näitavad, et naabrivalve sektori moodustamine on toonud endaga kaasa hulganisti positiivseid tendentse. Näiteks arvab 61% Tallinna sektori liikmetest, et pärast sektori moodustamist on nende kodu ümbruses liikumine muutunud turvalisemaks. Ka Viljandis on kõvasti üle pooled vastanutest seisukohal, et nende kodu ümbrus on nüüd turvalisem.
- Lisaks turvatunde tõusule viitab uuring ka praktilise tegevuse tulemustele. Selle tõestuseks võib tuua asjaolu, et 1/5 Narva vastajatest väidab, et naabrivalve sektori tegevus on aidanud ära hoida mõne kuriteo. Samalaadne on näitaja ka Tallinnas ning mõne protsendi võrra väiksem Viljandis.
- Seega võib väita, et MTÜ Eesti Naabrivalve töö on andnud soovitud tulemusi. Inimeste turvatunne on pärast sektori moodustamist valdavalt kasvanud - kodu ümbruses julgetakse rohkem liikuda ning ka oma vara pärast ei tunta enam nii suurt muret.

4. Auditi toimingute käigus viidi läbi intervjuu MTÜ Eesti Naabrivalve praeguse ja endise juhi ning Tallinna projektijuhiga (3.1.7). Olulisemad väljavõtted intervjuust:

- Naabrivalve eesmärgiks ei ole niivõrd parandada NV sektorites elavate inimeste olukorda, vaid luua nendele inimestele tingimused, et nad saaksid lihtsate võtetega enda ja oma sektori (ühistu, küla vms) olukorda parandada. Paljuski kaasneb sellega inimeste turvatunde kasv. Siinkohal on tegemist lisaks reaalsele mõjule (varguste vähenemine, valgustuse paranemine, noortekampade kogunemiste lõpetamine, parkimise korraldamine jne) oluline ka tunnetuslik mõju, mis avaldub selles, et inimesed tunnevad oma maja/küla elanikke paremini, vähenenud on kahtlaste võõraste liikumine, inimese äraolekul hoiab naaber naabri asjadel silma peal jne).
- Kui varasemalt võis täheldada, et MTÜ Eesti Naabrivalve rõhus uute sektorite loomisel paljuski sektorite arvule, siis nüüdseks on tähelepanu suunatud kvaliteedile. St enam ei ole peamine, kui palju sektoreid on, vaid see, kui hästi nad toimivad.
- NV võib pidada ilmekaks näiteks kodanikuühiskonnast, kus inimesed tegutsevad ühiselt ühiste eesmärkide nimel, tehes selleks koostööd ka erinevate kohaliku omavalitsuse asutuste, politsei ja tuletõrje ning mitmete teiste ühingutega.

- Nii MTÜ Eesti Naabrivalve kui ka sektorite elanikud peavad oluliseks suhtumise muutumist, st enam ei lõpe inimese kodu korteri välisuksega, vaid suudetakse näha ka laiemat „kodu“.

5. Koolivalve projekti mõju hindamiseks viidi läbi küsitlus sarnaselt Naabrivalvega, kuid tulenevalt auditi toimingute läbiviimisest ajal, mil koolid üldjuhul ei töötanud, ei saadud ka sellekohast tagasisidet. Kuid auditi käigus viidi läbi intervjuu Koolivalvega liitunud Ülenurme Gümnaasiumis (**3.1.8**). Olulisemad väljavõtted intervjuust:

- liitumise idee leidis positiivse vastuvõtu nii õpilaste kui õpetajate hulgas;
- Tartumaa projektijuht Viivika Keskküla pidas ka sissejuhatava loengu lastevanemate koosolekul. Lisaks sellele on mitmeid kordi loengutega esinenud sama kooli vilistlane, nüüdne politseitöötaja Ivar Dubozalov, kelle ettekannete vastu on alati suurt huvi tuntud;
- kuna koolidel on vabade vahenditega pidevalt raskuksi, tuleb mõned ettevõtmised seetõttu lihtsalt ära jätta. Nii juhtus ka Ülenurme Gümnaasiumi turvanädalaga, mis esialgselt oli planeeritud toimuma 3. - 6. aprill 2006. Turvanädala ürituste eelarveks oli arvestatud umbes 20 000 krooni, kuid kuna koolil sellist vaba raha hetkel ei olnud, jäi turvanädal ära;
- sellele vaatamata on Ülenurme Gümnaasiumis toimunud erinevaid loenguid, kus erinevate ametite esindajad on esinenud. Samas aga on sellelaadseid tegevusi raske planeerida, kuna enamus selliseid üritusi on projektipõhised ning seega ei saa kindel olla nende jätkusuutlikkuses.
- tuleviku osas on koolil kavas läbi viia rahuolu-uuring, mille tulemustest vastavad järeldused tehakse.

2. Järeldused

1. MTÜ Eesti Naabrivalve tegevus on olnud tulemuslik, kuna oluline osa lepingulistest eesmärkidest on täidetud. Lisaks sellele on eesmärkide täitmise protsent aasta-aastalt suurenenud. Tähelepanekus nimetatud eesmärkide täitmatajätmise võib lugeda põhjendatuks, kuna:

- Ühel juhul ei olnud eesmärk piisavalt selgestimõistetavalt püsitud ning teisel juhul oli lükkus eesmärgi täitmine järgmisse perioodi, kus see eesmärk ka täideti.
- Tallinnasse loodud uute sektorite plaani mittetäitmine oli peamiselt tingitud NV-välistest teguritest. Lisaks sellele loodi kogu Eestis sel aastal isegi rohkem NV sektoreid kui algselt plaanis oli (74 vs 70). 2006. aasta nõ puudujääki võib samuti põhjendatuks lugeda, kuna MTÜ Eesti Naabrivalve hakkas kvantiteedi asemel pigem kvaliteeti panustama.
- MTÜ Eesti Naabrivalve on teinud endastoleneva ning teatud määral vastavat statistikat peetakse. Sama aga ei ole vastava statistika kogumine otseselt NV pädevuses, mistõttu ei saa antud eesmärgi osalist täitmatajäämist põhjendamatuks lugeda.
- NV uue kodulehe valmimise lükkumine järgmisse perioodi oli tingitud NVst sõltumatutest asjaoludest ning uus koduleht valmis järgmise aasta kevadel. Seega võib selle eesmärgi kokkuvõttes siiski täidetuks lugeda.

2. Küsimustiku vastuste analüüsist võib järeldada, et kuna valdav osa sektoritest on loodud turvatunde tõstmise ja kuritegevuse vähendamise eesmärgil; enamasti võeti NV vastu vähemalt hästi; peamise kasuna toodi välja turvatunde kasv, kuritegevuse vähenemine ja suhtumise muutumine; ning peaaegu kõik vastanud pidasid NV mõju oluliseks, võib NV tegevuse mõju kuritegevuse ennetamisel hinnata vähemalt heaks.

3. Küsitluse tulemused valdavalt ühtivad ka MTÜ Eesti Naabrivalve poolt läbiviidud või tellitud uuringutega. Peamise erinevusena auditi toimingu käigus läbi viidud küsitluse ja Tartu Ülikooli poolt läbi viidud uuringu vahel võib välja tuua selle, et esimesel juhul hinnati suhteid naabritega paranenuks, teisel juhul olid need pigem püsinud muutumatutena.

4. Läbiviidud intervjuu andis täiendava kindlustunde MTÜ Eesti Naabrivalve tegevuse tulemuslikkuse osas.

5. Koolivalve projekt Ülenurme Gümnaasiumis on leidnud positiivse vastukaja, läbiviidud loengute vastu on olnud elav huvi, kuid projekti jätkusuutlikkus on rahaliste vahendite puudulikkuse tõttu ebakindel.

Siseaudiitor:	Nimi	Ilmar Toom
	Alkiri	
	Kuupäev	